

Силабус
навчальної дисципліни
**«Вступ до спеціальності з
основами загальної педагогіки»**
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «Дошкільна освіта та психолого – педагогічний супровід дітей дошкільного віку», «Дошкільна освіта та корекція мовлення дітей дошкільного віку»

Спеціальність: А 2 «Дошкільна освіта».

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Улюкаєва Ірина Герєєвна, к.пед.н., доцент кафедри дошкільної освіти
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-doshkilna-osvita/composition-kaf-doshkilna-osvita/ilihova/
Контактний тел.	+38(050) 8228041
Е-mail викладача:	irinagereevna@gmail.com
Графік консультацій	середа: 12.50-14.10; 14.20-15.40

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Форма навчання	Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90	16	14	60	залік

Семестр: осінній/весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: освіта, спеціальність, освітня програма, система освіти, освітні рівні, дошкільна освіта, заклад дошкільної освіти, нормативно-правові акти, дидактика, навчання, процес навчання, зміст освіти, організаційні форми освіти, методи, засоби, виховання, зміст виховання.

Мета курсу: розкриття перед здобувачами вищої освіти перспектив та шляхів опанування професійною діяльністю педагога - вихователя закладу дошкільної освіти; формування у здобувачів вищої освіти спеціальності А02

«Дошкільна освіта» системи знань, умінь і навичок, необхідних для опанування загальних закономірностей, принципів, методів і форм виховання, навчання та розвитку особистості, педагогічного мислення та педагогічних здібностей як складової професійної підготовки.

Предмет курсу: загальні особливості педагогічної професії та шляхи опанування нею у ЗВО.

У процесі вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти формуються такі **компетентності**:

загальні:

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших принципів недоброчесності.

фахові:

ФК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН - 1 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН-23 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів вищої освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Особливості підготовки педагогів дошкільної освіти в Україні.

Тема 1. Особливості системи освіти в Україні.

Тема 2. Вища педагогічна освіта в Україні.

Тема 3. Загальна характеристика педагогічної діяльності.

Тема 4. Вихователь сучасного закладу дошкільної освіти.

Тема 5. Підготовка педагогів дошкільної освіти в Україні.

Змістовий модуль 2. Теорія освіти і навчання.

Тема 1. Предмет і методи педагогіки.

Тема 2. Розвиток і формування особистості.

Тема 3. Дидактика як теорія освіти і навчання.

Тема 4. Сутність і структура процесу навчання у закладі освіти.

Тема 5. Зміст освіти.

Тема 6. Форми організації навчання.

Тема 7. Методи, засоби навчання та контроль навчально-пізнавальної діяльності.

Змістовий модуль 3. Теорія виховання.

Тема 1. Сутність процесу виховання, закономірності і принципи.

Тема 2. Основні напрями виховання.

Тема 3. Методи і форми виховання.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари, бесіда (вступна, бесіда-повторення)); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: вправи, моделювання життєвих ситуацій; методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання

теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат Microsoft Word або Power Point (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (комп'ютер, проектор); *програмне* (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); *наочність* (презентації у форматі Power Point).

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Завдання здобувачі вищої освіти мають виконувати і здавати відповідно до графіку освітнього процесу. Перекладання модулів, підсумкової звітності відбувається у терміни ліквідації академічних заборгованостей, визначених деканатом.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти під час виконання самостійної та індивідуальної роботи повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт та тестуванням тощо.

Загальний результат поточної успішності визначається в кінці семестру як середнє арифметичне суми балів, набраних за кожний заліковий кредит.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до показників, систематизованих для кожного з видів робіт.

Система нарахування рейтингових балів під час семінарського та практичного занять

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1	Присутність на занятті	1 бал за кожну пару
1-5	Фіксований виступ за питаннями плану	«5» - послідовно, логічно і глибоко розкритий теоретичний зміст матеріалу відповідно до програмного завдання без спирання на конспект,

		<p>продемонстровано широкі і системні знання з дисципліни.</p> <p>«4» - достатньо повно розкритий теоретичний зміст матеріалу із спиранням на конспект, допущені несуттєві помилки під час виступу</p> <p>«3» - неглибоко розкритий зміст матеріалу відповідно до програмного завдання зі спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді</p> <p>«2» - часткове розкриття програмного питання, знання базових понять і показників, читання з аркуша.</p> <p>«1» - підготовлено письмовий фіксований виступ, але без усної доповіді.</p>
1-3	Участь у обговоренні питань плану, доповнення відповідей, постановка додаткових або уточнюючих питань до доповідачів	<p>«3» - аналіз та суттєве доповнення відповідей, постановка 3-х і більше додаткових або уточнюючих питань до доповідачів</p> <p>«2» - аналіз та уточнення окремих положень відповідей, постановка 2-х додаткових або уточнюючих питань до доповідачів</p> <p>«1» - постановка 1-го додаткового або уточнюючого питання до доповідачів</p>
1-5	Виконання практичного завдання	<p>«5» - завдання виконано повністю, продемонстровано здатність застосовувати знання теоретичного матеріалу відповідно до програмного завдання, широкі і системні знання з дисципліни, творчий підхід до виконання завдання</p> <p>«4» - завдання виконано повністю, допущено незначну кількість несуттєвих помилок</p> <p>«3» - завдання виконано на достатньому рівні, допущено значну кількість несуттєвих помилок</p> <p>«2» - часткове виконання завдання з несуттєвими помилками</p> <p>«1» - часткове виконання завдання з суттєвими помилками</p>
1-4	Термінологічний	«4» - 9-10 правильних відповідей

	диктант	«3» - 6-8 правильних відповідей
		«2» - 4-5 правильних відповідей
		«1» - 3 правильних відповіді
1-5	Цільовий (тематичний) виступ	«5» - логічно, чітко і глибоко розкритий зміст теми без спирання на конспект, встановлення контакту із слухачами
		«4» - достатньо повно розкритий зміст теми з незначним спиранням на конспект, допущено несуттєві помилки під час доповіді.
		«3» - неглибоко розкритий зміст теми із спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді
		«2» - часткове розкриття теми, читання з аркуша, порушення логіки викладу
		«1» - підготовлено письмовий виступ, але без усної доповіді

Система нарахування рейтингових балів під час самостійної роботи

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-5	Конспектування першоджерел	«5» - завдання виконано повністю; конспект докладний, чіткий; в тексті виділено визначення, виписано цитати, які оформлено відповідно вимог.
		«4» - завдання виконано повністю; конспект докладний, в тексті виділено визначення, але відсутнє цитування.
		«3» - завдання виконано на достатньому рівні; конспект достатньо повний, в тексті відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«2» - завдання виконано частково, конспект поверховий, не відображає лише основні положення тексту; відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«1» - завдання виконано частково; конспект поверховий, не відображає основних положень тексту; відсутні виділення визначень, не виписано

		цитати.
1-5	Виконання практичного завдання	«5» - завдання виконано повністю, продемонстровано здатність застосовувати знання теоретичного матеріалу відповідно до програмного завдання, широкі і системні знання з дисципліни, творчий підхід до виконання завдання
		«4» - завдання виконано повністю, допущено незначну кількість несуттєвих помилок
		«3» - завдання виконано на достатньому рівні, допущено значну кількість несуттєвих помилок
		«2» - часткове виконання завдання з несуттєвими помилками
		«1» - часткове виконання завдання з суттєвими помилками
1-5	Мультимедійна презентація	«5» - презентація показує глибоке розуміння теми, притягує увагу аудиторії; ефективно та творчо застосовано потужність мультимедіа ефектів, прийнятних для даного виду роботи; всі елементи презентації показують оригінальність роботи.
		«4» - презентація має чіткі цілі, що відповідають темі; включено інформацію з різних джерел; використано більше 4-х мультимедіа ефектів в збалансованому, привабливому та доступному вигляді, наявні незначні помилки
		«3» - презентація відповідає темі, представляє інформацію структуровано, зрозуміло для аудиторії, зроблений акцент на важливих питаннях, використано більше 3-х мультимедіа ефектів, є деякі технічні огріхи
		«2» - презентація сфокусована на темі, але висвітлює її поверхово; наявна певна організаційна структура, незначні фактичні помилки; використано 1-2 мультимедіа ефекти
		«1» - презентація має вигляд незакінченої збірки випадкових слайдів, наявні значні фактичні помилки, відсутні мультимедіа ефекти

Система нарахування рейтингових балів за виконання індивідуально-дослідних завдань

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-10	Реферат	«10» - тему викладено повно, послідовно, логічно, обсяг 13-15 друкованих сторінок; список використаної наукової літератури нараховує понад 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним вимогам.
		«9» - обсяг 11-12 сторінок; тема викладена досить повно, але є незначні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним правилам, але містить незначні помилки (10%).
		«8» - тема загалом розкрита досить повно, обсяг 9-10 друкованих сторінок; логіка частково порушена; бібліографічний список нараховує 9 джерел, містить певні помилки (20%).
		«7» - тема загалом розкрита, обсяг 8 сторінок; логіка викладу окремих питань плану порушена, мають місце неточності у змісті; бібліографічний список нараховує 8 джерел, оформлення яких містить певні несуттєві помилки(30%).
		«6» - тема реферату розкрита не досить повно (обсяг 7 друкованих сторінок), логіка відсутня; бібліографічний список нараховує 7 джерел, оформлених з несуттєвими помилками (40%).
		«5» - тема реферату розкрита не досить повно, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (6 друкованих сторінок); частково враховано вимоги до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті); у бібліографічному списку 6 наукових джерел, оформлених з несуттєвими помилками (50%).
		«4» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (4-5 друкованих сторінок); частково враховано вимоги до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше п'яти наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
«3» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (3-4 друкованих сторінки); частково враховано вимоги		

		до оформлення (відсутній план, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
		«2» - тема реферату розкрита частково (обсяг 2-3 друкованих сторінки), у бібліографічному списку менше двох наукових джерел, оформлення не відповідає вимогам.
		«1» - реферат не розкриває тему, повністю не враховано вимоги до його оформлення.
1-5	Творчий проєкт	«5» - проєкт якісно оформлений та представлений; робота має самостійний, творчий характер та відповідає принципам академічної доброчесності; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«4» - робота має самостійний, творчий характер однак є незначні запозичення; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«3» - робота має самостійний, однак є запозичення та вже наявні досягнення; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«2» - у проєкті майже відсутня автентичність; роботі притаманна часткова внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«1» - у проєкті відсутня автентичність; роботі не притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.

Семестровий контроль

Здобувач вищої освіти може бути допущеним до семестрового контролю (заліку або екзамену) за умови успішного навчання упродовж семестру, а саме: рейтинг його поточної успішності повинен складати від 50 до 100 балів.

Нарахування рейтингових балів під час заліку або екзамену здійснюється незалежно від поточної успішності в межах від 1 до 100 балів.

Критерії, показники оцінювання рівня навчальних досягнень студентів та шкала нарахування рейтингових балів з теоретичних питань

Школа рейтинг ових балів	6 балів	4 бала	2 бала
---	----------------	---------------	---------------

Критерії оцінювання	Показники оцінювання		
повнота	- відповідь повна, обгрунтована, системна; - досконале володіння понятійним апаратом.	- відповідь неповна, без належного обгрунтування; - володіння понятійним апаратом з незначними неточностями, помилками.	відповідь поверхова, названі окремі положення, невміння виділити головне і другорядне; часткове володіння понятійним апаратом.
логічність	- відповідь логічно структурована; - тези аргументовані, вагомі; - зроблені повні висновки.	- відповідь з частковим порушенням послідовності; - аргументи недостатньо переконливі; висновки не суттєві.	- відповідь непослідовна; - аргументи поодинокі або відсутні; - висновки відсутні.
глибина	- виявляє концептуальні знання; високий ступінь володіння станом питання (історії питання та сучасних психолого-педагогічних досліджень); - критично осмислює основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності.	- відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обгрунтована та осмислена. Історію та сучасний стан проблеми висвітлено частково	- відповідь демонструє нечіткі уявлення здобувача вищої освіти про об'єкт вивчення, поверхове висвітлення проблеми з називанням окремих прізвищ дослідників
зв'язок з практикою	- спирається на передовий педагогічний досвід та на власний практичний досвід; - прогнозує розвиток педагогічних явищ, творчо моделює педагогічну ситуацію, спираючись на теоретичні позиції.	- наводить поодинокі приклади з власної практики; відчуває незначні труднощі у прогнозуванні та моделюванні педагогічних явищ.	- не пов'язує відповідь з практичним досвідом; - моделює педагогічні ситуації стандартними алгоритмами.
інтегрованаість знань	- інтегрує знання з сумісних дисциплін; - творчо інтерпретує данні інших наук.	- недостатньо інтегрує знання	- інтеграція з суміжними дисциплінами відсутня.

Критерії та показники оцінювання рівня навчальних досягнень студентів під час виконання практичного завдання та нарахувань рейтингових балів

Шкала рейтингових балів	6 балів	4 бала	2 бала
Критерії оцінювання	Показники оцінювання		
планування	- вміє спланувати завдання діяльності відповідно програмових вимог; - відтворює навчальні, розвивальні та виховні завдання; - реалізує завдання під	- завдання планує не зовсім точно; - організацію та зміст різних видів діяльності відтворює обмежено; - структура наведеної форми роботи непослідовна;	- планує не всі освітні завдання та частково їх реалізує; - обрана структура наведеної форми роботи не відповідає типовим вимогам

	<p>час організації різних видів діяльності дітей доцільно і повною мірою;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильно структурує форму роботи, відповідно її виду. 	<ul style="list-style-type: none"> - освітні завдання реалізуються неповною мірою. 	
доцільність і ефективність вибраних методів	<ul style="list-style-type: none"> - володіє багатим спектром методів; - обрані методи і прийоми найбільш ефективні; - операціонально правильно застосовує методи відповідно віку дітей та поставленим завданням 	<ul style="list-style-type: none"> - володіє достатнім спектром методів; - обрані методи і прийоми не завжди є ефективні; - недостатньо володіє технікою реалізації методу, частково враховує вік дітей та вирішує поставлені завдання. 	<ul style="list-style-type: none"> - володіє обмеженим методичним арсеналом; - обрані методи і прийоми малоефективні, не відповідають віку дітей та поставленим завданням
добір дидактичного матеріалу	<ul style="list-style-type: none"> - відповідає змістовому компоненту заняття або іншим формам; - узгоджується з психофізичними можливостями дітей. 	<ul style="list-style-type: none"> - частково недоцільно використано матеріал; - дидактичний матеріал не повністю відповідає віковим можливостям дітей. 	<ul style="list-style-type: none"> - недоцільне використання матеріалу; - дидактичний матеріал не відповідає віковим можливостям дітей.
комунікація	<ul style="list-style-type: none"> - достатня зрозумілість відповіді та чітка комунікаційна стратегія 	<ul style="list-style-type: none"> - добра зрозумілість відповіді та доречна комунікаційна стратегія з несуттєвими неточностями 	<ul style="list-style-type: none"> - задовільна зрозумілість відповіді та комунікаційна стратегія із суттєвими неточностями
Додаткова шкала рейтингових балів	10 балів	6 балів	2 бали
творчий підхід	<ul style="list-style-type: none"> - оригінально та гнучко підходить до розв'язання поставлених освітніх задач; - шукає власне рішення проблеми, використовуючи інноваційні підходи до її розв'язання. 	<ul style="list-style-type: none"> - продуктивно перетворює наявні в педагогічному досвіді підходи до розв'язання проблеми; - переносить набуті знання, уміння, навички в нові ситуації 	<ul style="list-style-type: none"> - репродуктивно відтворює наявні в педагогічному досвіді підходи до розв'язання проблеми; - зосереджує увагу лише на частині проблеми

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX

Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О. А., Руссол В. М. Педагогіка навч. посіб. Львів : «Новий Світ2000», 2020. 567 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка : підр. 3-є вид., перероб. та доп. Київ : Вид-во Ліра. 2016. 608 с.
3. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
4. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 228 с.
5. Педагогіка: навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І.Сметанський, В.І. Шахов. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. 400 с.
6. Сопівник Р. В., Сопівник І.В. Педагогіка: навч. посіб. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 231 с.
 7. . Машовець М. А., Дем'яненко В.І. Вступ до спеціальності: дошкільна освіта. К. : Київ. Ун-т ім.Б.Грінченка, 2011. 188 с.
 8. 6. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2010. 200 с.

Допоміжні:

1. Базовий компонент дошкільної освіти/ <http://ru.osvita.ua/doc/files/news/791/79142/nakaz-33-bazovyy-komponent-doshk-osv.pdf>
2. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія. К. : Світич, 2006. 304 с.
 1. Загальна педагогіка. Лекції : навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра / уклад. : О. Бабакіна та ін.; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2022. 317 с.
 2. Лаппо В. В. Етнопедагогіка : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 420 с.
 3. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах і таблицях. Київ : ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
 4. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання : підруч. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 376 с.
 5. Назаренко О. М. Сучасна педагогічна майстерність : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 85 с.

6. Педагогіка здоров'я як основа розвитку потенціалу особистості : колект. монографія / В. А. Гладуш, Н. В. Зимовець, З. П. Бондаренко, Л. М. Ніколенко та ін. Дніпро : Ліра, 2020. 193 с.
7. Педагогіка : словник термінів і понять / уклад. Г. Ф. Пономарьова, І. М. Толмачова. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 148 с.
8. Петровська Т. В. Педагогіка : дидактичні матеріали ; НУФВСУ. Київ : Олімпійська література, 2018. 180 с.
9. Процеси гуманізації та гуманітаризації освіти : монографія / А. В. Сакун, О. П. Кивлюк, М. О. Нестерова та ін. Київ : КНУТД, 2020. 176 с.
10. Освіта ХХІ століття: реалії, виклики, тенденції розвитку : колект. монографія / за наук. ред. проф. Цветкової Г. Hameln : InterGING, 2020. 658 с.
11. Поліщук О., Свящук Ю., Сосулін М. Освіта в Україні під час війни: сучасні проблеми та майбутні рішення. *Педагогіка безпеки*. 2024. Т. 9. № 2. С. 80–85.
12. Розвиток особистості у сучасному освітньому просторі : монографія / [В. В. Зарицька та ін. ; за ред. В. В. Зарицької]. Херсон : Гельветика, 2019. 206 с.
13. Словник термінів і понять сучасної освіти / за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
14. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. Київ : КДА, 2018. 400 с.
15. Теорія та практика формування особистості як суб'єкта самотворення та самозбереження : монографія / за ред. О.М. Гомонюк. Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2021. 460 с.
16. Харагірло В. Є. Національне виховання здобувачів освіти на сучасному етапі : навч.-метод. посіб. Біла Церква : БІНПО, 2020. 93 с.
17. Чикалова М., Юхно Н. Особливості освітнього процесу в умовах повномасштабних бойових дій. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 13–22.
18. Ярощук Л. Г. Теорія та методика виховання : навч. посіб. Бердянськ : БДПУ, 2017. 374с.

Інформаційні (інтернет) ресурси:

1. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. URL: <https://allbest.ru/k-3c0b65625b2bc68a4d53b88521216c37.html>.
2. Концепція національно-патріотичного виховання молоді в системі освіти України. URL: https://ips.ligazakon.net /document/view/ MUS32705?ed=2019_07_29&an=16.

3. Освіта (Україна XXI століття) : Державна національна програма.
URL: <http://uapravo.net/data2008/base64/ukr64541/page10.htm>
4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VII.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
6. <http://enc-dic.com/pedagogics> – педагогічна енциклопедія.
7. <http://lib.iitta.gov.ua> – електронна бібліотека НАПН України.
8. <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116> – Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського (повнотекстовий пошук літературних джерел).
9. radaread.com – електронний доступ до книг з педагогіки.
10. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
11. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
12. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ.